

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМЕНІ В.М.КОРЕЦЬКОГО
НАН УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Інституту

держави і права імені

В.М.Корецького НАН України

12 березня 2020 року, протокол № 3

Голова Вченої ради, академік НАН

України

Ю.С.Шемшученко Ю.С.Шемшученко

ПРОГРАМА

ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ (PhD)

ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 052- ПОЛІТОЛОГІЯ

Київ – 2020

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму додаткового вступного випробування розроблено для вступників, які вступають до аспірантури Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України з іншої галузі знань (спеціальності), ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста).

Вступник до аспірантури повинен продемонструвати достатній рівень теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей з дисципліни «Політологія» для успішного оволодіння освітньо-науковою програмою підготовки здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії зі спеціальності 052 «Політологія».

Додаткове вступне випробування передує вступним іспитам зі спеціальності, іноземної мови та філософії. Додатковий вступний іспит проводиться в усній формі за екзаменаційними білетами, кожний з яких складається з 2-х питань.

Оцінювання додаткового вступного випробування відбувається за двобальною шкалою: «зараховано»/ «не зараховано». У тому випадку, коли за додаткове вступне випробування вступник отримав оцінку «не зараховано», він не допускається до наступного вступного випробування і позбавляється права брати участь у конкурсі.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ ДО ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

ПОЛІТОЛОГІЯ

Тема 1. Становлення політичної науки.

Політологічні дослідження як окремих напрям наукового аналізу (Н. Макіавеллі). Значення праці Г. Моски «Елементи політичної науки» (1896 р.) для становлення політичної науки. Міжнародний колоквіум, організований ЮНЕСКО у Парижі в 1948 році.

Тема 2. Політична теорія та її функції.

Поняття «політична теорія». Дескриптивна, пояснююча, прогностична, інструментальна, ідеологічна функції політичної теорії.

Тема 3. Теоретичні засади дослідження політики.

Поняття «теорія», «модель», «концепція». Нормативні та емпіричні теорії. Сутність деонтологічного та телеологічного підходів до розуміння політики.

Тема 4. Розуміння поняття «політика» в межах основних політологічних парадигм.

Поняття «парадигма» в соціально-гуманітарних науках. Сутність теологічної, натуралістичної, геополітичної, біополітичної, психологічної, соціоцентристської, культурологічної, раціонально-критичної, конфліктної, консенсусної парадигм. Теоретичні та інституційні парадигми.

Тема 5. Сучасні підходи до розуміння поняття «політика».

Сутність комунікативного, директивного, функціонального, інституціонального, процесуального, нормативного, технологічного підходів до розуміння політики.

Тема 6. Методи і способи вивчення політики.

Системний, структурно-функціональний, антропологічний, психологічний, соціологічний, порівняльний, біхевіористський, постбіхевіористський, неінституційний методи політичної науки. Політичний аналіз і прогнозування. Синергетика як міждисциплінарний напрям наукових досліджень.

Тема 7. Властивості політики

Політика як універсальне, багатовимірне соціальне явище. Основні властивості політики – інклюзивність, реалізація у формі співучасті, поєднання свідомих і стихійних форм поведінки, раціонального та ірраціонального, функціональність і дисфункції.

Тема 8. Структура політики.

Політичне життя. Політичні відносини. Політична діяльність. Політична свідомість. Політична організація суспільства.

Тема 9. Суб'єкти політики

Поняття «суб'єкти політики» і «актори політики». Соціальні, інституціональні та функціональні суб'єкти політики. Мотиви суб'єктів політики – компенсаційні, корисливі, безкорисливі.

Тема 10. Функції політики.

Ідеологічна, нормативно-регулятивна, комунікативна, інтегративна, виховна, пізнавально-прогностична функції.

Тема 11. Політика і мораль.

Моральні імперативи. Категоричний імператив І Канта. Моральні норми у регулюванні політичної діяльності. Моральність і політична доцільність. Політична етика.

Тема 12. Політика і культура.

Значення загальної культури суспільства при формуванні політики. Вплив політики на рівень культури у суспільстві. Культурологія політики.

Тема 13. Політика і право

Спільна мета, функції та завдання політики і права. Право як форма реалізації політики. Політика як об'єкт правового регулювання. Моделі взаємодії політики і права.

Тема 14. Політика і економіка

Девелопменталістський підхід до взаємодії політики й економіки. Марксистсько-ленінське трактування взаємодії економіки й політики. Вплив політики на економіку.

Тема 15. Політика і релігія

Сакралізація політики і політизація релігії. Спільні функції політики і релігії у суспільстві – комунікативна, інтегративна, виховна.

Тема 16. Види політики.

Внутрішня і зовнішня політика. Соціальна, економічна, культурна, інформаційна політика.

Тема 17. Державна політика

Державна політика як окрема сфера наукового дослідження. Науково-методичні та організаційно-правові засади формування та функціонування державної політики. Державно-політичні рішення як основа здійснення державної політики.

Тема 18. Правова політика

Сутність та особливості правової політики. Суб'єкти правової політики. Концепція правової політики: основні складові

Тема 19. Публічна політика

«Американська», «європейська» та «глобальна» традиції дослідження публічної політики. Особливості тлумачення поняття «публічна політика» в Україні. Суб'єкти публічної політики.

Тема 20. Професія політолога.

Сутність професії політолога. Види діяльності політолога. Роль політологів у реформуванні політико-правової системи.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Питання, розроблені на основі даної програми, мають на меті комплексну перевірку теоретичної і практичної підготовки здобувачів до реалізації дослідження з обраної спеціальності.

ПОЛІТОЛОГІЯ

1. Запровадження терміна «політична наука» і визначення її основного предмету.
2. Сутність політичної теорії та її основні функції.
3. Значення ідеологічної функції політичної теорії в сучасному світі.
4. Телеологічний підхід до розуміння політики.
5. Завдання політичної теорії.
6. Сутність моделей у політологічних дослідженнях.
7. Причини виникнення нових парадигм.
8. Вплив теологічної парадигми на сучасне розуміння політики в світі.
9. Характеристика політики з точки зору психологічної парадигми.
10. Сутність технологічного підходу до розуміння політики.
11. Принципи порівняльного дослідження.
12. «Постбіхевіористська революція».
13. Відмінність інституціоналізму від неоінституціоналізму.
14. Значення політичної свідомості у становленні політичного режиму.
15. Структурні компоненти політики
16. Суб'єкти політики в демократичній державі.
17. Особливості інтегративної функції політики в поліетнічних і багатомовних суспільствах.

18. Причини стихійних форм поведінки в політиці.
19. Моральні і аморальні вчинки українських політиків.
20. Співвідношення між політичною культурою і ефективністю політики.
21. Спільні цілі політики і права.
22. Характерні риси взаємодії політики й економіки в Україні.
23. Роль церкви у врегулюванні політичних конфліктів.
24. Складові інформаційної політики в Україні.
25. Особливості визначення поняття «державна політика».
26. Роль політичних партій у формуванні державної політики.
27. Стратегічна і тактична (поточна) політика.
28. Принципи формування правової політики.
29. Внутрішні і зовнішні суб'єкти публічної політики.
30. Місце українських політологів у системі органів влади.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Скиба В. Й., Горбатенко В. П., Туренко В. В. Вступ до політології: Екскурс в історію правничої політичної думки. – Київ: Основи, 1998. – 718 с.
2. Політологія: підручник /за ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. – 3-є вид., перероб. і доп. – Київ: ВЦ «Академія», 2008. – 568 с.
3. Політологія: підручн. для вищ. навч. закладів /за заг. ред. канд. філос. наук Ю. І. Кулагіна, д-ра іст. наук, проф. В. І. Полуріза. – Київ: Альтерпрес, 2002. – 612 с.
4. Політологічний енциклопедичний словник /упорядник В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. – 2-е вид., доп. і перероб. – Київ: Генеза, 2004. – 736 с.
5. Політологія. Кн. перша: Політика і суспільство. Кн. друга: Держава і політика: підручник для вузів /А. Колодій, Л. Климанська, Я. Космина, В. Харченко; за наук. ред. А. Колодій. – 2-е вид., перероб. і доп. – Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 664 с.
6. Мироненко О. М., Горбатенко В. П. Історія вчень про державу і право: навч. посіб. – Київ: ВЦ «Академія», 2010. – 456 с.
7. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник у 2 т. /Г. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.; за заг. ред. Н. М. Хоми. – Львів: Вид-во «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с.
8. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник у 2 т. /Г. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.; за заг. ред. Н. М. Хоми. – Львів: Вид-во «Новий Світ-2000», 2017. – Т. 2. – 535 с.
9. Ярош Б. О., Ярош О. Б. Загальна теорія політики: навч. посіб. для студ. вузів. – Луцьк: Вежа, 2005. – 240 с.

10. Тертичка В. В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні /Тертичка В. В. – Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 750 с.
11. Шайгородський Ю. Ж. Політика: взаємодія реальності і міфу: монографія. – Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – Київ: Знання України, 2009. – 400 с.
12. Кресіна І. О. Політика і право: проблеми співвідношення // Правова держава. Щорічник наукових праць. – Київ: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – Вип. 14. – С. 467–472.
13. Кукуруз О. В. Правова політика як чинник забезпечення «суспільного блага» //Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. – Харків: Право. – №3(13). – 2012. – С. 80-88.
14. Дегтярев А. А. Основы политической теории: учеб. пособие. – Москва: Высш. шк., 1998. – 238 с.
15. Теория политики: учебное пособие /Исаев Б. А. и др.; под ред. Б. А. Исаева. – Москва: Питер, 2008. – 460 с.
16. Божанов В. А. Политика: сущность и современные тенденции: диалог людей приходит на смену диалогу идеологий // Беларуская думка. – 2008. – № 9. – С. 32 – 39. URL: http://beldumka.belta.by/isfiles/000167_339307.pdf
17. Арістотель. Політика /Пер. з давньогрецької та передмова О. Кислюка. – Київ: Основи, 2000. – 239 с.
18. Вебер М. Покликання до політики // Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Пер. з нім. О. Погорілий. – Київ: Основи, 1998. – С. 173 – 191.
19. Шмитт К. Понятие политического // [Вопросы социологии](#). – 1992. – № 1. – С. 35 – 67.
20. Lasswell H. D. Politics: Who Gets What, When, How. – New York: McGraw-Hill, 1936. – 264 p.